

Høringsnotat om liturgiske ordninger etter gudstjenestereformen

Innledning

I forlengelsen av gudstjenestereformen er det gjort en gjennomgang av gudstjenesteordningene i Den norske kirke. Dette er en konsekvens av at punkt 78 alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjenesten fastslår at punkt III og IV i Gudstjenestebok for Den norske kirke (Verbum 1992) på sikt skal erstattes.

Kirkerådet og Bispemøtet vedtok i 2025 liturgisak for de av gudstjenestene i Gudstjenestebokens punkt III og IV som ikke har fått nye vedtak, samt ordningene for Konfirmantjubileum og Omsorg for døende (KR 13/25, BM 21/25). Liturgisaken følger kapittel to i Regler for saksbehandling i liturgisaker.

Nemnd for gudstjenesteliv har gått igjennom de aktuelle ordningene og uttalt seg om dem (NFG 22/25), før Bispemøtet behandlet saken (BM 20/25) og Kirkerådet vedtok å sende saken til høring (KR 35/26).

Innhold

Ordningene høringen omfatter	2
Gjennomgang av ordningene	3
Ordninger som består av rubrikker	3
Høringens anbefaling	3
Ordninger som er mer utfyllende	4
Julaften	4
Julenatt	5
Skriftemålgudstjeneste	5
Enkeltskrifte	6
Forbønns gudstjeneste	6
Nattverd gudstjeneste utenom høymessen	6
Tidebønner: Morgensang, aftensang og kveldsbønn	7
Omsorg for døende	7
Sørgegudstjeneste	8
Oppsummering	9
Videre saksbehandling	9

Ordningene høringen omfatter

Ordningene som er omfattet av denne høringen ligger på kirken.no/liturgi og er oppdatert med ny ordlyd i Gloria, trosbekjennelsen (nynorsk), Fadervår og Bibel 2024. De aktuelle ordningene er:

Gudstjenestebokens punkt III Andre gudstjenester bestemt av kirkeåret¹:

- [Adventstiden](#)
- [Julaften](#)
- [Julenatt](#)
- [Nyttårsaften](#)
- [Fastegudstjeneste](#)
- [Påskedag](#)
- [Pinseaften](#)
- [1. mai](#)
- [17. mai](#)
- [Sankthans \(Jonsok\)](#)
- [Olavsdagen \(Olsok\)](#)
- [Høsttakkefest](#)

Gudstjenestebokens punkt IV Andre gudstjenester uavhengig av kirkeåret:

- [Skriftemålgudstjeneste](#)
- [Forbønns gudstjeneste](#)
- [Nattverd gudstjeneste utenom høymessen](#)
- [Morgensang](#)
- [Aftensang](#)
- [Kveldsbønn](#)
- [Skolegudstjeneste](#)
- [Vandregudstjeneste](#)
- [Temagudstjeneste](#)
- [Musikk gudstjeneste m.m.](#)

Fra Kirkelige handlinger punkt III Konfirmasjon

- [Konfirmantjubiläum](#)

Fra Kirkelige handlinger punkt VI Tjeneste på institusjon og hjem

- [Omsorg for døende](#)

To andre ordninger er også aktualisert i arbeidet med denne saken det er:

- [Ordning for Sørgegudstjeneste](#) vedtatt av Kirkemøtet i 1991.
- [Ordning for enkeltskriftemål](#)

¹ Ordningene for skjærtorsdag, langfredag og påskenenatt inngår ikke i oversikten fordi disse ordningene fikk nye vedtak i Kirkemøtet 2022 (KM 5/22).

Gjennomgang av ordningene

Etter at Nemnd for gudstjenesteliv og Bispemøtet har gjennomgått ordningene, har Kirkerådet vedtatt en høring på forslaget om å videreføre noen ordninger mens de øvrige ordningene tas ut av bruk. De ordningene som videreføres kan revideres på sikt.

I det følgende gis nærmere redegjørelse for de enkelte ordningene og om de anbefales tatt ut av bruk eller videreført.

Ordninger som består av rubrikker

Flertallet av ordningene som denne høringen omfatter, består av en eller flere rubrikker som sier noe om mulig innretning på gudstjenesten.

Dette gjelder ordningene for følgende gudstjenester:

- Adventstiden
- Nyttårsaften
- Fastegudstjeneste
- Påskedag
- Pinseaften
- 1. mai
- 17. mai
- Sankthans (Jonsok)
- Olavsdagen (Olsok)
- Høsttakkefest
- Skolegudstjeneste
- Vandregudstjeneste
- Temagudstjeneste
- Musikk gudstjeneste m.m.
- Konfirmantjubleum

Denne første gruppen av ordninger består altså kun av rubrikker. Rubrikkene angir noe om valg i gudstjenesten. De fleste av rubrikkene i disse ordningene gjengir valgfrie alternativer eller anbefalinger.

Høringens anbefaling

Av disse ordningene foreslås det kun å videreføre ordningen for skolegudstjeneste. Dette er i tråd med Bispemøtets anbefaling. Kirkerådet opplever også henvendelser fra prester og undervisningsansatte som etterspør ordningen og anser det derfor som hensiktsmessig å videreføre den. De andre ordningene som er omtalt over, foreslås tatt ut av bruk.

Ordninger som er mer utfyllende

Et mindretall av ordningene i denne saken består av mer enn bare rubrikker. Omfanget av ordningene varierer, men de det er snakk om er:

- Julaften
- Julenatt (prefasjon)
- Skriftemålgudstjeneste
- Enkeltskrifte
- Forbønns gudstjeneste
- Nattverd gudstjeneste utenom høymessen
- Morgensang
- Aftensang
- Kveldsbønn
- Omsorg for døende
- Sørgegudstjeneste

I det følgende presenteres disse ordningene, og det gis en vurdering og anbefaling av hver av ordningene.

Julaften

Beskrivelse av ordningen

Den første rubrikken i denne ordningen angir at gudstjenesten på julaften kan følge ordningen Familiegudstjeneste eller egen ordning for dagen. Ordningen Familiegudstjeneste er ikke lenger i bruk i Den norske kirke i og med innføringen av Ordning for Hovedgudstjenesten (2011/2019).

Den andre rubrikken og liturgien som følger, forholder seg ikke til ordningen for hovedgudstjeneste (jf. kollektbønn og plasseringen av trosbekjennelsen) og språket i eksempel på forbønn er ikke oppdatert.

I forbindelse med den nye ordningen for hovedgudstjenesten ble det også skrevet en ny Dagens bønn til julaften (KM 11/14).

Ordningen slik den er presentert på kirken.no/liturgi er ellers oppdatert med ny ordlyd i Gloria, trosbekjennelsen (nynorsk) og Fadervår.

Vurdering

Det er flere ting i ordningen som tydelig er utdatert, og det kan argumenteres for at Ordning for hovedgudstjenesten, sammen med Dagens bønn og tekstrekkene i praksis gir tilstrekkelig mulighet til å tilpasse gudstjenesten julaften. Samtidig er ordningen for julaften en fleksibel ordning som viser at gudstjenesten julaften kan feires ganske annerledes enn menighetens hovedgudstjeneste.

Ved en senere anledning kan det vurderes om det skal igangsettes en liturgisak etter kapittel tre for å lage en ny ordning for julaften, eller om Nemnd for gudstjenesteliv skal utarbeide ressursmaterieil som angir mer om hvordan gudstjenesten slik den nå står skal feires.

Anbefaling

Ordningen videreføres.

Julenatt

Beskrivelse av ordningen

Ordningen for julenatt består av en rubrikk som anbefaler fullstendig Gloria og en prefasjon.

Prefasjonen er nesten identisk med prefasjonen som på dette tidspunktet gjaldt for tiden fra juledag til og med søndag før faste. Forskjellen er:

Julenatt:	«... han som i denne hellige natt ble menneske ...»
Fra juledag av:	«... han som for vår skyld ble menneske ...»

I forbindelse med den nye ordningen for hovedgudstjenesten ble prefasjonen som tidligere gjaldt fra juledag av bestemt til å gjelde for «Jul og Maria budskapsdag» (KM 5/19).

Vurdering

Ordningen for julenatt er en helt minimalistisk ordning. Det kan diskuteres om prefasjonen for dagen allerede er erstattet ved den nye gudstjenesteordningen. Anbefalingen om fullstendig Gloria er allerede valgfri.

Anbefaling

Ordningen tas ut av bruk.

Skriftemålgudstjeneste

Beskrivelse av ordningen

Denne gudstjenesteordningen er en helhetlig ordning. Skriftemålgudstjenesten kan også kombineres med andre ordninger. I slike tilfeller anbefaler rubrikkene at de fire leddene inngangssalme, inngangshilsen, ordet om binde- og løsemakten, samt syndstilgivelse/absolusjon tas med.

Vurdering

Ordningen med skriftemål har langt tradisjon. Selv om skrifte ikke er et sakrament i den lutherske tradisjonen, har det likevel hatt en fremtredende posisjon i luthersk teologi og liturgisk praksis. I deler av Den norske kirke har skriftemålgudstjeneste stått sterkt i generasjoner, og feires fortsatt jevnlig. De senere årene er skriftemålet også aktualisert i deler av kirken som ikke før har praktisert dette like mye, jamfør seminar på Teologidagene i 2024 og diskusjoner omkring utarbeidelsen av Ordning for askeonsdag.

Nemnd for gudstjenesteliv har diskutert skriftemålgudstjenesten. Nemnda mener at det kunne vært fint å jobbe mer med ordningen slik at flere kan få glede av en oppdatert liturgi. Kirken ville slik fått mulighet til å arbeide med språk og teologi omkring skrifte. Samtidig har nemnda presisert at flere av de som benytter dagens ordning kan ønske å fortsette med ordningen slik den nå er, og at ordningen for skriftemålgudstjeneste er ganske fleksibel (NFG 15/24).

Anbefaling

Ordningen videreføres.

Enkeltskrifte

Beskrivelse av ordningen

Denne ordningen er publisert både i Gudstjenebokens del II – Kirkelige handlinger og den finnes i en litt annen versjon i Bønneboken godkjent av Kirkerådet som liturgisk forsøkssak (KR 29/02) og utgitt på Verbum i 2002 (s 232-234). En annen, litt annerledes versjon igjen, er trykket som en del av tillegget i Norsk salmebok 2013 (s 1316-1317).

Skriftet består av en innledning, syndsbekjennelse, ordet om binde- og løsemakten, syndstilgivelse/absolusjon, Fadervår og velsignelse.

Vurdering

Ordningen for enkeltskriftemål finnes allerede i ulike versjoner og kan derfor gi inntrykk av å allerede ha status som ressursmateriell. Dette gjelder særlig forholdet mellom versjonene i Bønneboken, vedtatt av Kirkerådet i 2002 og versjonen i Norsk Salmebok fra 2013. Det kan være et poeng å tydeliggjøre hvilken versjon som skal gjelde for Den norske kirke.

Anbefaling

Ordningen videreføres, og den nyeste ordningen publiseres på kirken.no/liturgi.

Forbønns gudstjeneste

Beskrivelse av ordningen

Ordningen for forbønns gudstjeneste følger Den norske kirkes gudstjenesteordning slik den var før Ordning for hovedgudstjenesten, men med en utvidet forbønnsdel.

Vurdering

Denne ordningen forholder seg til utdaterte liturgier, og alternativene til forbønner er ivarettatt i dagens Ordning for hovedgudstjeneste.

Anbefaling

Ordningen tas ut av bruk.

Nattverd gudstjeneste utenom høymessen

Beskrivelse av ordningen

Denne ordningen er et oppsett over en enkel gudstjeneste etter Den norske kirkes gudstjenesteordning slik den var før Ordning for hovedgudstjenesten, men med tre ulike nattverdbønner (alternativ I, II.1 og II.2).

Vurdering

I Ordning for hovedgudstjenesten er antallet mulige nattverdbønner økt betraktelig fra Gudstjenestebokens alternativer. Nattverdbønn G er hentet fra denne liturgien (Alternativ II.1). Kirkerådet vedtok våren 2026 nye nattverdbønn til bruk utenom hovedgudstjenesten (KR 40/26). Den nye nattverdbønnen vil, sammen med de ulike nattverdbønnene i hovedgudstjenesten, erstatte behovet dagens ordning dekker.

Anbefaling

Ordningen tas ut av bruk.

Tidebønner: Morgensang, aftensang og kveldsbønn

Beskrivelse av ordningene

Tidebønnene for morgensang, aftensang og kveldsbønn er publisert på kirken.no/liturgi i sin vedtatte form fra Gudstjeneboken fra 1992.

Bønnene finnes også i en litt annen versjon i Bønneboken godkjent av Kirkerådet som liturgisk forsøkssak (KR 29/02) og utgitt på Verbum i 2002 (s 188-202). En annen, litt annerledes versjon igjen, er trykket som en del av tillegget i Norsk salmebok 2013 (s 1295-1305).

Vurdering

Tidebønnene foreligger i ulike versjoner og kan derfor gi inntrykk av å allerede ha status som ressursmaterieell. Dette gjelder særlig forholdet mellom versjonene i Bønneboken, vedtatt av Kirkerådet i 2002, og versjonen i Norsk Salmebok fra 2013.

Flere av medlemmene i Nemnd for gudstjenesteliv kunne ønske at tidebønns materialet var mer omfattende. Dette arbeidet har vært initiert tidligere. Slik situasjonen er nå, er det flere ulike tidebønnsressurser. Det ville være et stort arbeid å også lage en mer omfattende ordning for Den norske kirke, f.eks. med Bibelske salmer. Dette arbeidet foreslås ikke prioritert

Anbefaling

Ordningen videreføres og den nyeste ordningen publiseres på kirken.no/liturgi.

Omsorg for døende

Beskrivelse av ordningen

Ordningen med omsorg for døende presiserer i første rubrikk at det «er ingen 'ordning', men forskjellige ledd og momenter plassert etter hverandre i en viss saklig-kronologisk rekkefølge».

Liturgien er i bruk i flere sammenhenger og ble aktualisert av blant annet Tinn kirkelige fellesråd i 2022 (se lenke nedenfor). Initiativtakerne i Tinn utarbeidet ressursmaterieell omkring liturgien. Dette ressursmaterialet er tilgjengelig både på kirkens nettside og på Ressursbanken. På kirkens nettside er informasjonen rettet mot [de som henvender seg til kirken](#), mens informasjonen på Ressursbanken retter seg mot [ansatte og frivillige](#).

Vurdering

Denne liturgien er i bruk i dag, og Nemnd for gudstjenesteliv erfarer at dette er en viktig ordning for mange.

Den innledende rubrikken er tydelig på at dette ikke skal forstås som en fastlagt ordning. Rubrikken kan leses som at den gjenspeiler det som etter dagens regler ville bli omtalt som ressursmaterieell. Det kan også leses som en ordning med svært stor valgfrihet og fleksibilitet.

Anbefaling

Ordningen videreføres.

Sørgegudstjeneste

Beskrivelse av ordningen

Ordningen for sørgegudstjeneste ble vedtatt av Kirkemøtet i 1991 som et tillegg til Gudstjenestebok for Den norske kirke. Ordningens første rubrikk tydeliggjør at ordningen «skal primært være til bruk ved katastrofer og store ulykker med tap av menneskeliv». Rubrikkens punkt to angir at denne gudstjenesteordningen er veiledende og at «Hvilke ledd som skal brukes, avpasses etter anledning. Bønnene kan utformes med henblikk på den gitte situasjonen». Ordningen inneholder blant annet klagebønn, navneopplesning og lystenning.

Vurdering

Sørgegudstjenester blir avholdt i kirker rundt omkring i landet når det skjer alvorlige hendelser. Hendelsene kan være av nasjonal, regional eller lokal karakter. Det er uvisst i hvilken grad ordningen for sørgegudstjeneste følges nøye, men det er ikke uvanlig med klagebønn, opplesing av navn og lystenning. I de senere årene er også flere sørgegudstjenester blitt overført av NRK (f.eks. etter jordskredet i Gjerdrum).

I krisesituasjoner kan det være en fordel å ha noe utarbeidet materiale å støtte seg på. Ordningen for sørgegudstjeneste ser ut til å ha fungert på denne måten frem til nå, og det kan være behov for en slik ordning også fremover.

Ordningen har karakter av å være fleksibel jf. ordningens andre rubrikk. Nemnd for gudstjenesteliv ser behov for å oppdatere ordningen. Fleksibilitet vil være en vesentlig forutsetning ved en eventuell revisjon av ordningen.

Ordningen kan eventuelt revideres senere etter kapittel tre i Regler for saksbehandling i liturgisaker. Dette kan bli aktuelt i forlengelsen av den pågående revideringen av gravferdsliturgien.

Anbefaling

Ordningen videreføres.

Oppsummering

På bakgrunn av det utredningsarbeidet som Nemnd for gudstjenesteliv har gjort og Bispemøtets behandling av de overnevnte ordningene, ber Kirkerådet om høringsinstansenes tilbakemelding på følgende forslag:

1. I forlengelsen av gudstjenestereformen i Den norske kirke, anbefaler Kirkerådet at følgende liturgiske ordninger i punkt III og IV i Gudstjenestebok for Den norske kirke utgår:

- Adventstiden
- Julenatt
- Nyttårsaften
- Fastegudstjeneste
- Påskedag
- Pinseaften
- 1. mai
- 17. mai
- Sankthans (Jonsok)
- Olavsdagen (Olsok)
- Høsttakkefest
- Forbønnsgudstjeneste
- Nattverdgdustjeneste utenom høymessen
- Vandregudstjeneste
- Temagudstjeneste
- Musikk gudstjeneste m.m.
- Konfirmantjubiläum

2. Samtidig anbefaler Kirkerådet at følgende liturgiske ordninger i punkt III og IV i Gudstjenestebok for Den norske kirke videreføres som liturgiske ordninger:

- Skolegudstjeneste
- Julaften
- Skriftemålgudstjeneste
- Enkeltskrifte
- Tidebønner: Morgensang, Aftensang, Kveldsbønn
- Omsorg for døende
- Sørgegudstjeneste

Videre saksbehandling

Liturgisaker følger regler for saksbehandling i liturgisaker. Etter høringen får Kirkerådet saken tilbake før behandling i Bispemøtet, og Kirkerådet sender dem etter dette til behandling i Kirkemøtet. Det legges opp til at Kirkemøtet gjør vedtak i denne saken i 2028.